

районні центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, але як показує практика, ці центри не в змозі виконувати таку роботу на належному рівні, та приділяти цьому необхідну кількість часу. Це пояснюється не низькою кваліфікацією кадрів, а відсутністю необхідної кількості таких центрів. На нашу думку необхідно створити спеціалізовані консультаційні центри, центри підтримки неповнолітніх та молодих матерів тощо.

Аналізуючи наше дослідження ми можемо зробити висновок, що проблема неповнолітнього материнства є надзвичайно актуальною оскільки за останнє десятиріччя значно зріс відсоток народжуваності у віці до вісімнадцяти років (у 2001 році 29.2% новонароджених на 1000 жінок, а у 2007 році 30.3%). Однією із основних причин, на нашу думку, є низька сексуальна грамотність. Отже Україна повинна впровадити нову систему так званої сексуальної просвіти, ми повинні займатися профілактикою таких випадків, та попереджувати поширення такої проблеми як неповнолітнє материнство. Тому Україна потребує створення центрів, таких, куди могли б звернутись молоді матері в період вагітності, та в період безпосереднього виконання своїх батьківських обов'язків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вайнола Р. Х., Пінчук І. М., Толстоухова С. В. Соціальна робота з підлітками та молоддю: Інформ.-аналіт. звіт за 2000 р. / За заг. ред. С. В. Толстоухової. – К.: УДЦССМ, 2001. – 146 с.
2. Гнатюк Р. Як допомогти юній мамі// www.Virginity.com.ua. Дата останнього звертання 14. 10. 2008.
3. Коефіцієнти народжуваності за віком матері / Держкомстат України, 1998-2008. // www.ukrstat.gov.ua. Дата останнього звертання 15. 10. 2008.
4. Матвеев В. Батьки і дитина разом // Справи сімейні. – 2006. -- № 7. – С. 4-5.
5. Навчання здоровому способу життя на засадах розвитку навичок через систему шкільної освіти: оцінка ситуації / О. М. Балакірева, Л. С. Ващенко, О. Т. Сакович та ін. – К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – 108 с.
6. Клос Л., Качмарська О. Особливості соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми матерями: досвід, проблеми, перспективи // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2005. -- № 5. – С. 161-173.
7. Сексуальна поведінка підлітків // Директор школи – 2000. -- №44(140). – С. 10-11.
8. Соціальна робота в Україні: Навч. посібник / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Марченко та ін.; За заг. Ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К.: ДУССМ, 2004. – 256 с.
9. Шиделко А. Підготовка вчителів до роботи з статево деморалізованими дівчатками – підлітками// Педагогіка і психологія професійної освіти. –2007. -- № 8 // www.pedagogvet.net.ua

Ю. В. СТРУК

ДО ПРОБЛЕМИ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ДІТЕЙ У ЛЬВОВІ

У статті розглядається проблема дитячої безпритульності у Львові.

В статье рассматривается проблема детской беспризорности во Львове.

In the article consideration problem street children in Lviv.

Сучасні умови суспільного життя, що супроводжуються соціально – політичними протиріччями та економічною нестабільністю в суспільстві, мають негативний вплив на нормальне функціонування суспільних інститутів в державі. В такій ситуації гостроти набуває проблема соціальної бездоглядності, безпритульності і поява «дітей вулиці».

Серед найнезахищених верств населення виділяють дітей-сиріт і дітей, що залишилися без батьківської опіки, а також багатодітні бідні сім'ї. Дуже часто ці діти не отримують належної уваги, виховання, не відчувають себе захищеними. Батьки часто кидають їх на рідних чи знайомих, або просто залишають на вокзалах, зупинках громадського транспорту перекидаючи таким чином всю відповідальність за подальшу долю дитини на чужі плечі. Самі в той час: п'ють, вживають наркотики, бродяжничують і т. д. Діти змушені шукати засобів для виживання об'єднуючись в групи, жити на вокзалах, закинутих будинках, в підвалах.

Не дивлячись на зусилля держави і суспільства постійно зростає кількість дітей, що

залишилися без батьківської опіки. Природа такого соціального явища як безпритульні діти вкрай неоднозначна. Серед причин актуалізації дитячої безпритульності та бездоглядності сучасні дослідники виділяють: погіршення матеріального благополуччя; збільшення кількості незайнятих дітей; економічна експлуатація дитячої праці з боку дорослих, зокрема втягування у жебракування, крадіжки; зниження відповідальності батьків за виховання дітей; загострення конфліктів між батьками і дітьми; послаблення роботи щодо організації дозвілля дітей за місцем навчання і проживання; пропаганда засобами масової інформації насилля і «легкого» життя.

На сьогоднішній день в Україні не існує єдиного загальноприйнятого визначення щодо неповнолітніх, які залишилися без сімейного виховання і проживають на вулиці. В засобах масової інформації, наукових психолого – педагогічних роботах, соціологічних дослідженнях, а також діяльності служб, органів і спеціальних установ для неповнолітніх вживають такі терміни, як: «безпритульні»; «діти вулиці»; «бездоглядні»; «діти, що залишилися без опіки батьків»; «соціальні сироти»; «неповнолітні групи ризику». Ці поняття розкриваються в роботах таких вчених, як О. Панов, І. Пінчук, Є. Холостова, С. Толстоухова тощо. Дослідженням проблеми соціалізації займаються такі закордонні та вітчизняні вчені, як Т. Парсонс, Р. К. Мертон, Е. Дюркгейм, А. Коен, Б. Ананьєв, І. Кон, В. Паригін, С. Боженко, П. Лямцев, зокрема особливостями соціалізації неповнолітніх в умовах притулків - Л. Волинець, О. Антонова – Турченко, Т. Максимова, Н. Комаров, І. Пеша, І. Іванова та інші.

В законі України «Про охорону дитинства» дається визначення таких понять: «дитина сирота»; «дитина залишена без батьківської опіки»; «безпритульна дитина».

- *дитина - сирота* - це дитина, у якої померли чи загинули батьки;

- *дитина залишена без батьківської опіки* - це дитина, яка залишилась без опіки батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав; перебування під охороною на час розслідування; їх пошуком органами внутрішніх справ пов'язаних із ухиленням від сплати аліментів і відсутністю інформації про їх місцезнаходження; хвороби батьків, які заважають їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також це покинуті діти, діти батьки яких невідомі, діти від яких відмовилися батьки та безпритульні діти.

- *безпритульні діти* - це діти залишені батьками, або ті, що самі залишили свої сім'ї, чи дитячі будинки де вони виховувались і не мають постійного місця проживання.

Діти групи ризику - це та категорія дітей, яка в силу певних обставин свого життя більш, ніж інші категорії піддається негативним зовнішнім впливам зі сторони суспільства і його кримінальних елементів, ставших причиною дезадаптації неповнолітніх.

Безпритульний - це неповнолітній, контроль за поведінкою якого відсутній, як наслідок невиконання, чи неналежного виконання обов'язків по його вихованню, навчанню і утриманню зі сторони батьків, законних представників, чи посадових осіб.

Сучасні дослідники виділяють три категорії «дітей вулиці»:

- ті, які в силу різних обставин, постійно проживають на вулиці;
- ті, які періодично проживають на вулиці;
- ті, які ще живуть (ночують) вдома, але свої основні потреби задовольняють на вулиці;

Не існує єдиного пояснення тому, що змусило деяких дітей працювати чи жити на вулицях. Феномен «дітей вулиці» є симптомом надзвичайного соціального і економічного неблагополуччя суспільства. Вуличні діти, як правило, є вихідцями з соціальних низів. В основному вуличні діти нічим не відрізняються від звичайних дітей. Їх потреба в безпеці, любові, розумінні і т. д. - ті ж, що й у «домашніх» дітей. Різниця в тому, що ці потреби задоволені в меншій мірі. Втеча на вулицю викликана перш за все пошуком незадоволених потреб - бажанням знайти ту сферу, де безпечно, де дитину приймуть такою, якою вона є, вислухають і допоможуть.

Кожна вулична дитина - це індивідуальність, яка обрала власний спосіб життя. Вулиця - це те місце, де дитина харчується, працює, спілкується, вчиться і інколи спить. Повсякденні потреби «дітей вулиці» продиктовані бажанням вижити, тому їх бажання спрямовані на задоволення почуття голоду, спраги, тепла, безпеки.

Середньостатистичний портрет вуличної дитини розроблений на основі досвіду соціальних працівників: це хлопець 12 – 14 років із неблагополучної сім'ї, де один або двоє батьків узалежнені; як правило він кинув школу, або відвідує її нерегулярно; курить і

систематично вживає алкоголь. Характерними рисами в поведінці є необов'язковість, замкненість, брехливість, прагматичність, різка зміна настрою і непередбачуваність вчинків. Володіє бідним словниковим запасом і великою кількістю ненормативної лексики.

Вулична дитина не тільки живе, але й працює на вулиці. Як зазначалося вже раніше, під роботою на вулиці часто ми розуміємо будь-яку форму діяльності, яка призводить до добування засобів до існування. Маючи в середньому 100 гривень на день безпритульні діти все рівно ходять напівроздягнутими і голодними. Гроші витрачають на розваги та психоактивні речовини (клей, табак, алкоголь, наркотики), солодощі і т.д. Для тих дітей, яким вулиця стала домівкою, знайти безпечне місце для ночівлі проблема. Нерідко діти живуть в під'їздах жилих будинків, на квартирах – притонах алкоголіків, розплачуючись з ними алкогольними напоями. Найчастіше діти прагнуть об'єднатися в групи. Володіючи великим ступенем свободи – групи безпритульних часто аморфні: не мають чіткої структури, явних лідерів, всередині них стихійно виникають команди зі складом, який постійно змінюється. Всередині групи відносини достатньо жорсткі, якщо виникає загроза ззовні, члени можуть швидко об'єднатися, щоб протистояти їй. «Діти вулиці» часто вживають різні токсичні речовини, щоб допомогти собі справитися з життєвими проблемами. Вдихання парів клею, чи різноманітних розчинників призводить до затуплення почуття голоду, холоду та самотності.

В Україні державними органами виявлено 20000 бездоглядних дітей, серед яких кожна третя дитина постраждала від жорстокого поводження у сім'ї; третина дітей не доїдала вдома; кожна друга дитина вживала алкоголь і наркотики. Серед бездоглядних дітей 10% неграмотні, а решта має дуже низький рівень знань. У Львові ситуація з безпритульними дітьми виглядає не менш вражаючою. Більше 700 неповнолітніх залишилися без опіки дорослих. Діти з сімей алкоголіків і наркоманів є найбільш вразливими. Домашні проблеми виганяють їх з дому. Через узалежнення батьків, діти опиняються в складних життєвих ситуаціях, з якими без сторонньої допомоги впоратися не можуть. Ще є група дітей з багатодітних бідних сімей та соціальні сироти (батьки на заробітках).

В 2002 році працівники Благодійної організації «Регіональний центр соціальної адаптації» розробили проєкт «Програма «Ковчег» для допомоги «дітям вулиці». В 2003 році було придбано автобус «Ікарус», який переробили під «столову на колесах». Створили умови для роботи медика, соціального педагога, соціального працівника. Уклали договір зі школою – інтернат № 102, де на їхній кухні з продуктів організації готували їжу для «дітей вулиці».

Робота з бездоглядними дітьми йде в таких напрямках: організоване харчування дітей; організоване медичне обслуговування; гуманітарна допомога одягом; консультації психолога; робота групи продовженого дня в школі. На обслуговуванні проєкту «Ковчег» знаходиться 137 дітей у віці від 5 до 14 років. В Центральному бюро організації з 15.00 кожен день соціальний педагог проводить заняття з дітьми, які не встигають за шкільною програмою. З 2007 року в планах організації є створення соціального патруля. Мікроавтобус з соціальними працівниками буде їздити по Львову і шукати дітей, які потребують допомоги за проєктом «Програма «Ковчег».

Також існує державна програма під назвою «Програма подолання дитячої безпритульності та бездоглядності у Львівській області на 2006–2010 роки». Вона спрямована на запобігання дитячої безпритульності та бездоглядності, а також жорстокого поводження із дітьми. Соціальні працівники проводять бесіди профілактичного характеру з батьками та дітьми, і надають відповідну консультаційну допомогу. Відділи у справах неповнолітніх спільно з недержавними організаціями забезпечують організацію літнього оздоровлення цих дітей у таборах відпочинку. Ефективними формами проведення профілактики правопорушень та негативних тенденцій у підлітковому середовищі є рейди з метою виявлення дітей схильних до жебракування та бродяжництва. Здійснювалися рейди: «Урок», «Діти вулиці», «Вокзал», «Підліток», які виявили 244 дитини, 56 з яких схильні до бродяжництва і жебрацтва, а 86 до протиправних дій.

З огляду на необхідність впровадження політики здоров'я у молодіжному середовищі питання засобів цього впровадження є одним з головних. Індикатори опитування спрямовувались на визначення найбільш впливових, ефективних засобів, на сприйняття їх функціонування молоддю. Характер впливів різних джерел на формування способу життя молоді відбивають індикатори різних джерел інформації та їх ефективності. Діти вулиці не мають ні можливості, ні способів реалізації та

засобів впливу для формування здорового способу життя. Вони знайомі з такими показниками здорового способу життя, як: рухова активність, харчування, вплив шкідливих звичок, безпечна сексуальна поведінка, але ці діти не мають можливостей застосовувати їх у повсякденному житті. Для них рухова активність не є засобом для підтримання здоров'я, а лише способом заробітку грошей, їжі і вижити в середовищі яке їх оточує. Будучи морально незрілими і не маючи підтримку з боку суспільства, вони часто витрачають гроші не на повноцінне харчування, а на наркотики, алкоголь, сигарети не усвідомлюючи шкоди, що завдають своєму організму. Часто змінюючи статевих партнерів і рано починаючи статеве життя вони не обізнані щодо засобів запобігання статевим захворюванням і засобів контрацепції. Через це в їхньому середовищі розповсюджені хвороби, що передаються статевим шляхом, які не діагностуються і не лікуються.

В нашій країні діти, які живуть чи працюють на вулиці знаходяться в жахливих умовах. Холод зимою це реальна загроза для їх здоров'я. У середовищі безпритульних поширені хвороби, у тому числі педикульоз, а також більш серйозні: туберкульоз і захворювання, що передаються статевим шляхом, ранній алкоголізм і наркоманія. Відсутність освіти прирікає тих із них, хто виживе в цих суворих умовах, на маргінальне положення на все життя, що залишилось.

Державі і суспільству необхідно приділяти більше уваги проблемі вуличних дітей. Ставлення держави до них – це показник духовної зрілості суспільства.

ЛІТЕРАТУРА :

1. Антипова А. Бродяжки: Дітей залишають чи вони втікають самі? // Голос України. – 2003. – 4 квітня. – С. 18
2. Безчасний В. Діти кризової доби: Важка доля дітей з неблагополучних родин // Урядовий кур'єр. – 2003. – 30 січня. – С. 18
3. Кирей В. Діти вулиці: ми можемо їм допомогти. – //Урядовий кур'єр. - 2005. - 9 червня. – С. 16
4. Олефіра А. «Діти вулиці»: інтеграція в суспільство // Голос України. – 2002. – 11 вересня. – С. 10
5. Петрусенко М. У суспільстві не повинно бути чужих дітей: «Круглий стіл» за участю глави держави «З любов'ю та турботою до дітей» // Урядовий кур'єр. – 2005. – 11 червня. – С. 1, 2
6. Пяскова О. Маленькі христарадченки: Жебрацтво та злочинна діяльність неповнолітніх // Хрещатик. – 2005. – 27 травня. - С. 10
7. Святиня М. «Діти вулиці» потребують допомоги. – // Голос України. – 2004. – 27 січня. - С. 16

О.В. ТРОЦЕНКО

ЗВ'ЯЗОК ПЕРІОДИЧНОЇ СЕКРЕТОРНО-МОТОРНОЇ ФУНКЦІЇ ШЛУНКА, ДВНАДЦЯТИПАЛОЇ КИШКИ В НОРМІ ТА ПРИ ПАТОЛОГІЇ

В статті розглядається новий метод дослідження періодичної секреторно моторної функції шлунка та дванадцятипалої кишки для оцінки нормального чи патологічного станів діяльності цих органів.

В статье рассматривается новый метод исследования периодической секреторно-моторной функции желудка и двенадцатиперстной кишки для оценки нормального или патологического состояния деятельности этих органов.

In this article the question about new method of a research of the periodical secretory-evacuatory function of stomach and duodenum for estimation of normal and pathological states of those organs functions is considered.

Роль гастродуоденальної зони (ГДЗ) надзвичайно важлива у формуванні функціональних зв'язків усього шлунково-кишкового тракту. Шлунок (Ш) і дванадцятипала кишка (ДПК) забезпечують регуляторні впливи, які реалізуються через центральну нервову систему, автономні ганглії та гуморально-гормональні механізми. Функція травлення, яку обумовлюють злагоджені